

Státní okresní archiv Klatovy

MĚŠŤANSKÁ BESEDA KLATOVY

1862 – 1951

Inventář

Číslo pomůcky 48
Číslo evidenčního listu 578

Marie Klokanová

Klatovy 2002

Obsah :**I. Úvod**

1. Dějiny původce fondu	3
2. Vývoj a dějiny fondu	9
3. Archivní charakteristika.....	9
4. Rozbor obsahu fondu.....	10
5. Záznam o vypracování inventáře	10
6. Přílohy k úvodu :	
1. Seznam pramenů a literatury... ..	11
2. Schéma uspořádání spisů spolku Měšťanská beseda.....	12
3. Předsedové Měšťanské besedy Od roku 1863 – 1951.....	13

II. Inventární seznam	14
Tiráž	17

ÚVOD

1. Dějiny původce fondu

Vlastenecké hnutí, které působilo v Klatovech na konci 19. století, nemělo vlastní středisko, kde by se mohli scházet jeho členové. Vlastenecká společnost se sdružovala buď v Bozděchově nebo Přišingově vinárně. Již v lednu 1861 přinesl časopis Čas zprávu, že se v Klatovech zakládá čtenářský spolek, k němuž se prý přihlásilo 40 členů, ale k jeho založení nedošlo. Stejně byl zmařen pokus o založení místního českého listu, nejspíše neochotou německého majitele knihtiskárny.

Nakonec podnět pana Bendla, který poukazoval na zdárné působení měšťanských besed v Plzni a v okolních menších městech, např. v Domažlicích, v Nové Kdyni, Nažvech a jiných, vedl klatovské vlastence k utvoření podobného národního střediska.

První schůzka se konala na konci roku 1862 v domě pana Aloise Boučka. Účastnilo se jí celkem 17 osob, vedle pana Aloise Boučka, jeho bratr c.k. notář Antonín Bouček, profesor A.V. Šmilauer, F.J. Polák, P.A. Neufuss, M. Klička, L. Král, J.F. Šaller, J. Zítek, V. Popelík, J. Mašek, M. Prunar, Ing. Fügner, V. Šváb, O. Gregoriades, F. Mayer a F. Štěpán.

Bylo usneseno, aby v Klatovech byla založena Měšťanská Beseda, jejíž stanovy budou předloženy pražskému místodržitelství ke schválení a místní okresní úřad byl požádán, aby na jejich základě mohl spolek zahájit svou činnost.

Úkolem Měšťanské Besedy mělo být pěstování společenské zábavy, hlavně zpěvem a hudbou, šíření vzdělanosti čtením časopisů, knih, rozhovory a přednáškami.

Zápisné do spolku bylo stanoveno na 2 zlaté a měsíční příspěvky na 30 krejcarů. Zakládající členové zaplatili zápisné 5 zlatých.

Podle míry příspěvků měly být předplaceny důležitější české časopisy, z německých byl předplacen „Politik“.

Spolek začal provozovat svou činnost v domě pana Jana Bozděcha.

Na první schůzce byli zvoleni členové prozatímního výboru, za předsedu Antonín Bouček, pokladník Alois Bouček, jednatel V. Popelík.

Přípisem okresního úřadu byla prozatímnímu výboru zakázána činnost, dokud nebudou potvrzeny stanovy, a bylo jen slíbeno, že budou hned odeslány do Prahy, jakmile dojde potřebné vyjádření purkmistrovského úřadu.

K potvrzení stanov došlo 15. prosince 1862, ale byly žádány některé opravy a doplňky svědčící o obavě zemského úřadu, aby se ve spolku nedělo nic nezákonného.

Na valné hromadě konané dne 1. ledna 1863 za přítomnosti 22 členů byly přijaty změny stanov a ještě téhož dne podány ke konečnému schválení a okresní úřad byl znovu požádán, aby Beseda mohla, již podle předem schválených stanov, začít svou činnost.

Této žádosti bylo vyhověno 22.1.1863.

Schůze prozatímního výboru se konala 31. ledna a bylo rozhodnuto, že místnosti pro tento spolek budou pronajaty v domě pana Bozděcha, a že na něm bude viset tabulka s nápisem „Měšťanská beseda“. Stanovy Měšťanské besedy byly místodržitelstvím schváleny 7. února 1863.

Na další schůzi byly schváleny výdaje vzniklé založením spolku a bylo usneseno, aby se pro spolek pořídila pečeť s městským znakem.

První valná hromada se konala 8. března a účastnilo se jí 52 členů. Byly na ní vykonány první volby do výboru. Také se zde jednalo o zajištění nových prostor pro Besedu, protože místnosti nabízené panem Bozděchem byly nedostačující.

Besedě se nabízely bezplatně místnosti hostince „U Slunce“, ale byly zamítnuty s tím, že toto je veřejný hostinec, kam má každý přístup. Besedě byli ochotni poskytnout útočiště právovárečníci, ale upravení nabízených prostor by trvalo příliš dlouho. Členům Besedy se naopak zalíbila nabídka pana Františka Trundy, plnomocníka pana Červeného, majitele domu č. 134 v ulici pod klášterem, který nabízel místnosti v prvním patře domu. Vedle této se zvažovala ještě nabídka pana Poláka, který nabízel Besedě první poschodí domnu „U Pohanků“. Na valné hromadě dne 10. května 1863 byla nakonec přijata nabídka pana Trundy, ale při jednání o nájemní smlouvě se výbor nedohodl na podmínkách, takže se nakonec od této možnosti upustilo. A najato bylo první patro „U Pohanků“.

Do spolku se přihlásilo od jeho založení do konce července 108 členů. Ovšem na valné hromadě, konané v září 1864, vytýkal jednatel profesor Neufuss městskému zastupitelstvu, že na rozdíl od jiných měst Měšťanskou besedu nepodporuje, a také litoval toho, že se do spolku přihlásilo jen velmi málo zastupitelů. V jednatelské zprávě bylo členům Besedy důtklivě kladeno na srdce, aby horlivěji četli noviny a časopisy a aby také častěji navštěvovali místnosti besední, blíže se seznamovali, radili a poučovali mezi sebou.

Ale k tomu, aby mohla Beseda zcela plnit svůj účel, musely být vhodně upraveny místnosti v domě pana Poláka. Zejména bylo nutné opatřit je nábytkem. Výbor si s tím musel pospíšet, protože slavnostní zahájení činnosti Měšťanské besedy bylo stanoveno na 22. září 1864. Byl určen odbor pro opatření potřebného nábytku a odbor, který měl připravit zahajovací slavnost. Protože majetek spolku na takové náklady nedostačoval a město pomoci nechtělo, dovolával se spolek obětavosti svých členů. Ze sbírky, která byla konána, se zaplatil nábytek, který za výrobní cenu vyrobili členové Besedy, páni Vančura a Fügner.

V takto nově vybavených místnostech tedy mohla Měšťanská beseda uvítat četné hosty, kteří se účastnili slavnostního zahájení její činnosti.

Podle tehdejšího zvyku byla slavnost zahájena v děkanském chrámu sloužením velké zpívané mše, při níž zpíval spolek Šumavan staročeský chorál. Po skončení mše se hosté šli porozhlédnout po městě. Při odpolední slavnosti přednesl jednatel profesor Šmilovský slavnostní řeč o významu a úkolu Měšťanské besedy, načež se hosté zapsali do pamětní knihy a po druhé hodině zasedli ke svátečnímu obědu. V pět hodin začala v divadle v budově semináře veselohra od J. K. Tyla „Manžel bez ženy“. Po představení se společnost vrátila do Besedy, kde se dlouho bavila hudbou a tancem.

Přes tyto okázalé oslavy nebylo jednoduché uplatňovat cíle Měšťanské besedy. Po odchodu profesora Neufusse bylo upuštěno od veřejného předčítání novin a časopisů a pro nezáměr nebylo možno konat ani přednášky v místnostech Besedy, jak se na tom usnesl výbor v roce 1865. S přednáškami se nedařilo ani v pozdějších letech, ač se o nich jednalo s některými profesory a učiteli. Ti pravděpodobně necítili potřebu konání přednášek a za dostatečný vzdělávací prostředek pokládali čtení časopisů, knih a soukromé hovory v místnostech besedních, kde rádi přisedali k měšťanům a živnostníkům a hovořili s nimi o věcech politických, literárních a hospodářských.

Další starostí výboru bylo chování členů Besedy, občas bylo nutné zakročit proti několika členům, kteří se v místnostech spolku chovali hlučně, slovně se uráželi nebo se „neslušně otírali o výbor“.¹ Výbor zakročoval proti tomu důtkami a kde nepomohly, vyloučením ze spolku.

Měšťanská beseda oživovala společenský život v Klatovech hlavně pořádáním zábav. Byly to oblíbené merendy neboli věnečky, pořádané o masopustě, taneční věnečky po velké pouti, po posvícení, zábavy kateřinské, mikulášské a silvestrovské.

¹ Vančura, Jindřich, PhDr., Padesát let Měšťanské Besedy klatovské 1863 – 1913, Klatovy 1913, s. 15.

V zimě byly pořádány hudební večírky, k nimž byla většinou najímána hudba ostromřelců.

Když byl v roce 1868 založen Sokol, jeho výletů se účastnila i Měšťanská beseda.

Další zábavou pro členy bylo hraní karet (karetné bylo jedním z příjmů Měšťanské besedy) a někteří se do hry natolik zabrali, že by ji byli provozovali až do ranních hodin. V tom jim bylo zamezeno nařízením výboru tím, že místnosti besední se uzavíraly o půlnoci. Když hosty nebavila hra v karty, mohli si zahrát šachy nebo kulečnick.

V roce 1866 začal spolek řešit problém hledání nových prostor pro Besedu. V domě u Pohanků nezůstala tedy Beseda dlouho. Místnosti tu byly sice velké, ale poměrně drahé, s majitelem bývaly spory o správký v domě a hostinští nepořádně odváděli nájemné. Byl jmenován odbor pro vyhledání nových místností.

Nakonec byla v červnu 1866 přijata nabídka pana Trundy, jenž poskytl Besedě vhodné útočiště. Měšťanská beseda mu ročně platila nájemné 100 zlatých. Výbor se znovu staral o slušné zařízení nových místností a bylo také zakoupeno piano.

V roce 1867 byli v nových místnostech vítáni voliči venkovských obcí okresu klatovského a plánického při volbách do zemského sněmu.

Když byly korunovační klenoty převáženy zpět do Prahy, účastnila se Měšťanská beseda slavnostních bohoslužeb v děkanském kostele a 28. srpna 1867 pořádala zvláštní hudební zábavu ve svých místnostech. Při slavnosti položení základního kamene Národního divadla (16.5.1867) zastupovali v Praze Besedu její dva členové, Max Čermák a JUC Gross. Ve prospěch Národního divadla byly pořádány sbírky v besedních místnostech.

Téhož roku Měšťanská beseda s radostí přijala návrh klatovských akademiků o uspořádání slavnosti k zasazení desky na rodný dům V.M.Krameria, neboť právě v tomto domě měla Beseda své sídlo. Dále pak se spolek snažil prostřednictvím ředitele Hrdličky o plné počestění gymnázia, od dalších jejích členů vzešel podnět k založení prvního místního českého listu „Šumavan“.

Tito lidé se kromě národních buditelských akcí odvážili na konci 60. let o podnikání. Chtěli městu doposud spíše hospodářskému zjednat větší průmysl a obchod. Starší peněžní ústavy jako městská spořitelna a záložna se k tomuto podnikání příliš nehodily, a proto byl založen nový Eskomptní záložní ústav. S jeho podporou došlo ke zřízení akciového pivovaru u Boškovny a strojírny při silnici k Lubům. Chybou ovšem bylo, že podnikatelé nepřevzali také starší domácí závody, pivovar právovárečného měšťanstva a továrnu Leopolda Schiffauera. Vídeňský krach v roce 1873 zničil naděje těchto podnikatelů, způsobil jim velké ztráty.

Po této katastrofě se velmi omezil dřívější čilý život v Měšťanské besedě. V těchto letech byl i malý přírůstek nových členů, spíše jich ubývalo. Předsedou spolku se stal JUDr. V. Sedláček. Hned v prvním roce jeho předsednictví byla přijata změna stanov a to v tom směru, že za členy Měšťanské besedy mohli být přijímáni i lidé z okolí Klatov.

K jistému oživení společenského života v Besedě došlo až v roce 1877, kdy se na návrh profesora Zeleného začaly konat zábavy, deklamace a přednášky ještě v postě. Mimo to se měla zavést střelba do terče plítkou, ale pro tuto zábavu se nenašel dostatečný počet členů, a tak se odložila na pozdější dobu. Prvnímu návrhu se dařilo o poznání lépe, hudební zábavy byly pořádány stále častěji a často se jich účastnil pěvecký spolek „Šumavan“.

O rozvoj Besedy se velmi zasloužil profesor Prášek, ale při volbě jednatele byl nakonec zvolen Mag. Ph. J. Frank. Z toho je patrné, že profesor Prášek, přes všechnu svoji snahu osvěžit besední život, nebyl u ostatních členů oblíben. Na valné hromadě v roce 1881 byl dr. Sedláček se svými přáteli zvolen jen malou většinou, protože agitaci při volbách vedl právě Prášek, který před valnou hromadou získal mnoho nových členů.

Když se nepodařilo porazit starý výbor, vystoupil profesor Prášek i jeho příznivci z Měšťanské besedy a založili Literární jednotu. V tomto spolku získala Měšťanská beseda konkurenci, která v prvních letech své činnosti vynikala přednáškovou aktivitou a konáním mnoha velkých slavností. Beseda byla tedy v této době zatlačena poněkud do pozadí, hlavně v oblasti literární činnosti. Ovšem zachovala si své prvenství v pořádání hudebních a pěveckých zábav.

V roce 1883 slavila Měšťanská beseda 20 let od svého založení. Oslavy s tímto výročím spojené byly odloženy na léto, aby se mohly konat v zahradní místnosti. Slavnost se tedy konala 24. července, za účasti vojenské kapely.

Postupem času se napjatý poměr mezi Měšťanskou besedou a Literární jednotou zmírnil, ale jakási závist a řevnivost zůstala. Vývoj obou spolků ukázal, že mohou vedle sebe bez větších problémů existovat.

Ke konci roku 1893 těžce onemocněl předseda Měšťanské besedy dr. Sedláček a nemocí podlehl v srpnu roku 1894. V čele spolku stál 20 let.

Po Sedláčkově smrti nastaly uvnitř Besedy spory a to se projevilo i na volbách nových předsedů.

Nakonec byl roku 1898 zvolen dr. Hostaš, který byl pak volen za předsedu téměř jednohlasně, každý rok až do své smrti.

V prvních letech jeho předsednictví byly změněny stanovy Měšťanské besedy, které byly přijaty 11. 6. 1898. Hlavní změnou byl návrh učitele Tarantíka, aby se náhradníci účastnili výborových schůzí a v nepřítomnosti některého člena výboru hlasovali.

V roce 1903 také došlo k přestavbě domu, ve kterém Beseda sídlila, byly upraveny přední místnosti a sál. V těchto místnostech Beseda konala dne 19. 12. 1903 slavnost 40. výročí svého trvání. Toto jubileum bylo taktéž oslaveno velkým vojenským koncertem, před nímž se konala valná hromada, na níž předseda dr. Hostaš v delším proslovu shrnul nejdůležitější momenty vývoje spolku a vytyčil jeho úkoly národní a kulturní.

Měšťanská beseda již od začátku svého působení podporovala české menšiny proti germanizačnímu tlaku, každý rok byl mezi jejími členy vybírán svatováclavský dar Matici, v nejbližším okolí podporovala národní cítění v Čachrově a v Úborsku, značné peněžité prostředky byly posílány spolku Komenský do Vídně.

Při pořádání hospodářsko – průmyslové výstavy poskytla Beseda své reprezentační prostory sjezdu klatovských rodáků a sjezdu českých měst.

Roku 1913 slavila Měšťanská beseda 50 let svého trvání, oslavy měly proběhnout koncem listopadu. Byly zahájeny slavnostní valnou hromadou, na které bylo vzpomenuáno na významné členy Besedy a také na ní byli jmenováni její čestní členové. Opět bylo toto jubileum oslaveno koncertem vojenské hudby. Vydána byla brožura s fotografiemi, která shrnovala vývoj Měšťanské besedy od jejího vzniku až do roku 1913. Napsal ji PhDr. Jindřich Vančura.

V roce 1914 se spolek přestěhoval do nových prostor hotelu Slávie patřících panu Mašlovi. Stěhování proběhlo v posledních lednových dnech. A kromě Měšťanské besedy zde našlo útočiště i několik dalších společností, jako Útulný koutek, Dámský odbor Ústřední Matice Školské, Spolek přátel myslivosti, Turistický klub, Sokol, Klub samosprávných úředníků a další.

V těchto nových prostorech byla již také uspořádána oslava k šedesátým narozeninám jejího předsedy JUDr. Karla Hostaše. Konal se večírek s hudbou a tanci, kterou obstarával řídící Janák a jako dar dostal pamětní pohár.

Samozřejmě, že se v místnostech besedních jen neoslavovalo, ale řešily se zde i přestupky jejích členů, jako například aféra Prunarova. Ten v pátek 30.10.1914 o 11. hodině večerní vešel do spolkové místnosti v nikoli střízlivém stavu a kritizoval členy Besedy i usnesení výboru. Za tento výstup byl Prunar jednomyslně vyloučen ze spolku a nesměl místnosti Měšťanské besedy již nikdy navštívit.

Bohužel první světová válka do činnosti spolku výrazně zasáhla, zápisy z výborových schůzí jsou v této době nepravidelné, ale hlavně zásluhou pana doktora Hostaše se snažila i nadále podporovat umění různých podniků a ústavů, a to především válečných. Například bylo usneseno, že se Měšťanská beseda přihlásí za člena Červeného kříže s příspěvkem 5 K ročně. Peníze na takovéto příspěvky získávala Beseda hlavně konáním různých večírků a zábav nebo sbírkami mezi jejími členy.

V roce 1916 měla Měšťanská beseda 227 členů, v roce 1915 z ní odešlo 18 členů, a to buď kvůli stěhování, dobrovolně nebo úmrtím.

Roku 1917 bylo jednáno na schůzi správního výboru o způsobu přednesení blahopřejného projevu k vyznamenání (řád Železné koruny III. třídy), které obdržel JUDr. Karel Hostaš. Bylo usneseno, že se zvolí deputace, která v bytě pana předsedy přednese projev. Za její členy byli zvoleni místopředseda pan Miláček, soudce Kousal, tajemník Zöwner, rada Jelínek a učitel Adamec.

Na další výborové schůzi se jednalo o změně sídla spolku, důvodem byly časté stížnosti na hostinského Mašla. Návrhů na nové umístění bylo mnoho, např: hotel U Růže, U města Prahy, U Slunce a další.

Nakonec se uvolil pan řídící Janák jednat s majiteli staré Měšťanské besedy o pronájmu bývalých spolkových místností. Schůze byla prohlášena za důvěrnou. Na dalším jednání byly zamítnuty nabídky U města Prahy, U Růže a také místnosti bývalé Měšťanské besedy. Volilo se mezi místnostmi Národní kavárny a hostincem pana Menšíka a bylo rozhodnuto, že členové si nabízené prostory prohlédnou a podle toho se rozhodnou. Na výborové schůzi převzala Měšťanská beseda prostory pana Menšíka, ten se zavázal, že dodá stoly a nábytek a také k tomu, že místnosti budou před převzetím řádně umyté a vymalované. 30.10.1918 se konala první mírová schůze, na které měl proslov předseda Měšťanské besedy JUDr. Karel Hostaš a mimo jiné jí popřál mnoho zdaru v novém československém státě.

Beseda se i nadále snažila plnit svou kulturně – vzdělávací činnost.

V roce 1920 navštívil město Klatovy a jeho Besedu JUDr. Karel Kramář, v tomto roce měla Měšťanská beseda 228 členů.

O rok později dostala Beseda nabídku na koupi domu pana Zacha, členové výboru, pánové Janák, Háček a Zuna, spolu s panem inženýrem Horákem dostali za úkol informovat ostatní o pravém stavu věcí. Na další výborové schůzi bylo od koupě domu upuštěno, protože by potřeboval větších oprav, byl také plně obydlen a vystěhování nájemníků by nebylo v dohledné době možné.

V těchto letech se také rozrůstal fond spolkové knihovny, ta byla založena souběžně s Besedou a v době svého vzniku byla jedinou svého druhu v Klatovech. Do ní byly předpláceny i časopisy jako Světozor, Klatovské listy, Zlatá Praha, Národní listy, Venkov, Časopis turistů a další.

Knihovna čítala v roce 1921 přes 3000 svazků. Ovšem byly tu i stížnosti knihovníka na to, že členové knihy nevracejí včas a nebo je vracejí poničené. Také byly časté žádosti na změnu prostor přidělených knihovně a prosby o zakoupení lepšího nábytku.

6.11.1923 se slavilo 60 let trvání Měšťanské besedy. Tyto oslavy měly menší ráz nežli ty před deseti lety. Na mimořádné valné hromadě měl předseda JUDr. Karel Hostaš projev, v němž shrnul dosavadní působení Měšťanské besedy. Slavnostní valné hromady se zúčastnil pěvecký kroužek Sokola a hudební sdružení pana Bouzka.

Jubilejní sezóna spolku byla zahájena přednáškami podplukovníka Sudy a každý čtvrtek měla účinkovat hudba pana Bouzka.

O rok později uspořádala Beseda slavnostní večer k oslavě 70. narozenin svého předsedy JUDr. Karla Hostaše, za členy spolku promluvil místopředseda Václav Melan.

V roce 1927 si však jednatel ve své výroční zprávě stěžuje na malou aktivitu Měšťanské besedy. Ta nekonala příliš mnoho vlastních akcí, ale spíše propůjčovala své místnosti jiným spolkům.

Naštěstí Beseda ve své pasivitě dlouho nezůstala a již v roce 1928 se v jejích místnostech konala pravidelná biografická a divadelní představení.

V roce 1930 bylo na schůzi výboru schváleno vybírání poplatků za používání místností a klavíru jinými spolky. Restaurátér pan Polák se zavázal, že bude platit ladění klavíru.

V dalším roce byla Měšťanská beseda opět postavena před rozhodnutí, kam přesunout své místnosti, budova Slávie se měla totiž bourat. Nakonec bylo rozhodnuto, že jediné vhodné prostory nabízí hotel Centrál. Stěhování do nových místností proběhlo až v roce 1933, a proto také bylo rozhodnuto, že jubilejní valná hromada k 70. výročí Měšťanské besedy se bude konat v létě, aby se vše stačilo přichystat a ještě byl vypůjčen sál Sokola. Přes všechnu snahu se slavnost konala až v září, a to na sv. Václava.

Program oslav byl zahájen slavnostní valnou hromadou, na níž byl nejstaršímu členu Tarantíkovi předán diplom. Po valné hromadě navštívili členové předsednictva hroby významných členů a položili na ně věnce se stuhami. Večer pak oslavy pokračovaly v sále Sokola.

V tomtéž roce se Beseda sloučila s Literární jednotou a vznikl tak její nový název „Měšťanská a literární beseda“.

Bohužel další rok 1934 nepřinesl spolku jen radostné události. Ve věku 81 let zemřel jeho dlouholetý předseda JUDr. Karel Hostaš. Beseda věnovala na jeho rakev věnec s nápisem: „Svému předsedovi Měšťanská beseda“. Pohřeb byl vypraven z muzea a za spolek měl smuteční projev místopředseda JUDr. Václav Melan. Kremace v Plzni se zúčastnili místopředseda a jednatel Fügner.

Po smrti Karla Hostaše se stal předsedou Měšťanské besedy JUDr. Václav Melan.

O rok později se znovu jednalo o nových místnostech pro spolek. Celkem hlasovalo 47 členů a rozhodování dopadlo takto:

Živnostenská Beseda	35 hlasů
Bílá Růže	8 hlasů
Centrál	4 hlasy

Ve třicátých letech začala Měšťanská beseda také s úspěchem realizovat výlety po okolních pamětihodných místech.

Jedním z prvních byl výlet autobusem do Nepomuku. Odjezd byl stanoven na osmou hodinu ranní. V 10 hodin se konala prohlídka zámku Žinkovy, po ní následoval odjezd do Nepomuku, tam si účastníci výletu nejprve prohlédli muzeum a pak se naobědvali v hotelu Kadlec. Ve 13 hodin odjeli na Zelenou Horu, kde byla taktéž domluvena prohlídka zámku, v 15 hodin návštěva parku „Prádlo“, v 16 hodin odjezd do lázní Letniny a příjezd do Klatov byl odhadnut okolo sedmé hodiny večerní.

Bohužel slibný rozvoj těchto výletů, ale i Měšťanské besedy, znovu přerušila válka. Již v roce 1938 byla činnost spolku velmi malá, omezila se jen na pořádání několika společenských večerů, snížil se i počet členů na 187.

V roce 1939 již musela Beseda žádat o povolení další činnosti a stanov okresní úřad a jediná akce, která v tomto roce stojí za zmínku, je přednáška pana profesora Vojtíška „Klatovy v národních dějinách“.

Také konání valných hromad muselo být schváleno okresním hejtmanem. V těchto smutných letech se v podstatě rozvíjel jen čtenářský klub a knihovna. Schůze výboru se konaly velmi řídko a valná hromada se často nekonala vůbec, zápisy z těchto let jsou velmi neúplné.

Nelze se divit ani tomu, že se nekonaly žádné oslavy k 80. výročí trvání spolku v roce 1943.

Ani po skončení války se poměry v Besedě nezlepšily, a tak bylo nakonec rozhodnuto o zrušení Měšťanské besedy v roce 1951 s tím, že neplní funkci, kterou měla v letech svého založení a že dnes nemá toho významu, co v minulých letech.

Knihovna a veškeré zápisy spolku byly věnovány muzeu.

Na závěr by bylo dobré seznámit se správním vývojem Měšťanské besedy. Každoročně se konala valná hromada, na níž si členové spolku zvolili výbor a svého předsedu. Dále pak byli voleni ještě zástupci výboru, ti bývali tři, revizoři účtů, ti byli většinou dva a tříčlenný zábavný odbor. Z jednotlivců pak byli voleni místopředseda spolku, pokladník, knihovník a domácí správce.

Měšťanská beseda zaměstnávala pouze svého sluhu. O účetnictví se staral pokladník a na něj dohlíželi revizoři účtů. Na každé valné hromadě podal podrobnou zprávu o stavu hospodaření Besedy předsednictvu. Spolek hospodařil především s členskými příspěvky a potom také s penězi, které byly utrženy na různých besedních akcích. Také knihovník musel každoročně podávat zprávu o stavu knihovny a předložit seznam nově nakoupených knih.

Kromě valných hromad se během roku konaly schůze spolkového výboru. Z nich i z valné hromady psal zápis jednatel. Kromě knih se zápisy ze schůzí vedla Měšťanská beseda knihy účetní, knihy akcí spolku nebo knihy přání členů Měšťanské besedy.

2. Vývoj a dějiny fondu

V SOKA Klatovy se nezachovaly žádné podklady, které by zachycovaly pohyb archiválií Měšťanské besedy Klatovy. Neexistuje záznam v přírůstkových knihách, ani spisy ve fondu. Lze předpokládat, že po dobu existence spolku byly spisy uloženy v sídle tohoto spolku, a to až do roku 1951. Poté byla zřejmě podstatná část z nich předána klatovskému muzeu. Tento předpoklad lze odůvodnit nejen tím, že ve výboru spolku fungoval doktor Karel Hostaš, který soustřeďoval veškeré archiválie v této instituci, nesoucí jeho jméno, ale i existencí přírůstkových čísel klatovského muzea na těchto archiváliích, která možno porovnat s přírůstkovými knihami v muzeu. Po zřízení okresních archivů a po získání budovy bývalé klatovské synagogy v roce 1966 nastaly předpoklady pro přemístění fondu do této budovy. Lze předpokládat, že část fondu sem byla předána. Určitý zbytek sem byl převezen v roce 1990 z budovy Okresního muzea v Klatovech, kde byl dosud uložen.

Původní registraturní systém není znám, fond nebyl dosud zpracováván, tudíž není znám ani rozsah skartací před převzetím do SOKA Klatovy. O ztrátách, ničení, respektivě poškození písemností před převzetím do SOKA Klatovy neexistují záznamy, a proto není možno získat představu o původní manipulaci fondu, zároveň neexistují záznamy o předání fondu do archivní péče SOKA Klatovy.

3. Archivní charakteristika

Nedochovaly se žádné písemnosti o předchozích archivních zpracováních fondu, delimitacích mezi archivy apod (viz výše). Ve fondu se nedochovaly podací deníky.

Fond byl uspořádán podle obvyklého schématu:

- I. Knihy
- II. Spisový materiál
- III. Účetní materiál

I. Knihy se zachovaly z období 1863 – 1951.

II. Spisy fondu Měšťanská beseda se dochovaly v časovém rozmezí 1862 – 1951 a byly uspořádány dle uměle vytvořeného ukládacího systému, viz příloha č. 2.

Pod inventární číslo 21 byly zařazeny podklady pro knihy a rukopisné texty přednášek a článků, jejichž autoři mají své pozůstalosti uloženy v Okresním muzeu Klatovy, jedná se zejména o dr. Karla Hostaše a prof. Jindřicha Vančuru.

III. Účetní materiál byl rozdělen na účetní knihy z období 1863 – 1937 a vlastní účty z let 1864 – 1951. Kontrolní deníky členských příspěvků nebyly skartovány, protože některé z knih členských příspěvků se nenacházejí v dobrém stavu, viz. výše a dále se tak zachovává srovnávací materiál pro některé ze jmen členů Měšťanské besedy. Knihy 25 a 26 zařazené do řady knih členských příspěvků jsou měsíčním rozpisem členských příspěvků na neznámý účel² v rozdílné výši než činí členské roční příspěvky. V knize 47 jsou uvedeny výdaje za zakoupené přírůstky do spolkové knihovny.

Knihy	K1 – K47	i.č. 1 – 8, 20 - 58	1863 - 1937
Spisy	8	i. č. 9 – 19, 59	1862 - 1951

Ve fondu se tak nenacházely písemnosti, které by bylo možné vnitřní skartací vyřadit.

Celý fond byl zařazen do II. kategorie.

Převážná část fondu se nachází v dobrém fyzickém stavu, pouze u knih 13, 15 a zvláště pak u knihy 9 lze doporučit restaurátorský zásah.

4. Rozbor obsahu fondu

Fond Měšťanská beseda v Klatovech má velikou důležitost, protože byl jedním z prvních spolků ve městě Klatovy a při jeho vzniku stála osobnost celonárodního významu, Alois Vojtěch Šmilovský. Vznik spolku by úzce svázán se začátkem vydávání regionálního časopisu Šumavan v roce 1868. V určitém období zde působila i významná regionální osobnost dr. Karel Hostaš. Fond lze proto použít nejen jako doplněk k bádání o činnosti těchto osobností, ale i zkoumání činnosti spolku ve vztahu k vlasteneckému dění v Klatovech.

Z konkrétních dokumentů lze vyzvednout zápisy z výboru spolku z 1863 – 1951, č. inv. 1, 2.

5. Záznam o vypracování inventáře

Fond roku 2002 uspořádala, inventář vypracovala, inventární seznam sestavila a úvod zpracovala v SOkA Klatovy v roce 2002 Marie Klokanová

Klatovy 6.8.2002

Marie Klokanová

² Účel těchto členských příspěvků není v knize objasněn.

Příloha č.1   Prameny a literatura:

Prameny:

Šumavan, týdeník pro zábavu a poučení, Klatovy 1868 – 1900.

Zápisy ze schůzí spolkového výboru 1863 – 1897, SOkA Klatovy, Měšťanská beseda č. inv. 1.

Protokol k valné hromadě na oslavu jubilea 40letého trvání spolku, SOkA Klatovy, Měšťanská beseda č. inv. 3

Výroční zprávy, SOkA Klatovy, Měšťanská beseda č. inv. 11

Seznamy členů, SOkA Klatovy, Měšťanská beseda č. inv. 12

Podklady pro knihu Monografie Klatovy, SOkA Klatovy, Měšťanská beseda, č. inv. 21

Literatura:

Havlovič, Pavel: Státní okresní archiv Klatovy, in: Historie a současnost podnikání na Klatovsku, Sušicku a Horažďovicku, Žehušice 2001, s. 147.

Kříž, Martin: Klatovy – město v proměnách času, Klatovy 2000, s. 20.

Národohospodářská propagace Československa řada A. – svazek XX: Monografie města Klatov a jeho okolí, Klatovy 1938, s. 49.

Vančura, Jindřich : Padesát let Měšťanské besedy Klatovské 1863 – 1913, Klatovy 1913.

Weinmann, Jiří: Zajímavosti z historie Klatov od založení města až do konce roku 1939, Klatovy 1997, s. 117.

Příloha č. 2 Schéma uspořádání spisů spolku Měšťanská beseda:

1. Stanovy
2. Zasedání výboru, valné hromady
3. Výroční zprávy
4. Seznamy členstva
5. Akce spolku
6. Korespondence – odeslaná
7. Korespondence – přijatá
8. Hospodářské smlouvy
9. Inventáře majetku spolku
10. Spolek v tisku, literatuře. Ediční činnost
11. Účty spolku

Příloha č.3 Předsedové Měšťanské besedy od roku 1863 - 1951

notář Antonín Bouček	1863 - 1865
Ludvík Král	1865 - 1868
děkan Josef Kobler	1868
Ludvík Král	1868 - 1873
MUDr. Jan Nausch	1873 - 1874
JUDr. Václav Sedláček	1874 - 1894
Mg. Ph. Jan Frank	1894 - 1898
JUDr. Karel Hostaš	1898 - 1934
JUDr. Václav Melan	1934 - 1940
MUDr. Miloslav Fügner	1940 - 1951

INVENTÁRNÍ SEZNAM

I. Knihy

1	Zápisy ze schůzí spolkového výboru	1863-1897	K 1
2	Zápisy ze schůzí spolkového výboru	březen 1897 - 1951	K 2
3	Zápisy z valných hromad spolku	1903-1907	K 3
4	Kniha akcí spolku	1900-1902	K 4
5	Protokol zpráv o stavu knihovny Měšťanské besedy	1900-1908	K 5
6	Kniha přání členů Měšťanské besedy	1866-1884	K 6
7	Kniha přání členů Měšťanské besedy	1884-1895	K 7
8	Kniha přání členů Měšťanské besedy	1896-1903	K 8

II. Spisy

9	Stanovy	1862-1898	1
10	Pozvánky na schůze	1862-1951	
11	Výroční zprávy	1863-1942	
12	Seznamy – členstvo	1864-1951	2
13	Akce spolku (program vlastních podniků)	1863-1949	
14	Korespondence spolku – odeslaná	1867-1951	3
	Odpovědi na kondolence, blahopřání	1904-1946	
15	Korespondence přijatá	1862-1913	
	Korespondence přijatá	1914-1945	4
16	Letáky, plakáty - přijaté	1864-1939	
17	Hospodářské smlouvy	1863-1924	
18	Inventáře majetku	1877-1918	
19	Novinové články o Měšťanské besedě	1882-1928	
	Podklady pro knihu, monografie Klatovy, rukopisné texty přednášek a článků	1903-1938	

III. Účetní materiál**a. Účetní knihy**

20	Hlavní kniha	1863-1871	K 9
21	Hlavní kniha	1873-1880	K10
22	Hlavní kniha	1895-1910	K11
23	Hlavní kniha	1910-1924	K12
24	Pokladní deník	1863-1868	K13
25	Pokladní deník	1872	K14
26	Kniha členských příspěvků	1863-1873	K15
27	Kniha členských příspěvků	1890-1897	K16
28	Kniha členských příspěvků	1898-1904	K17

29	Kniha členských příspěvků	1904-1907	K18
30	Kniha členských příspěvků	1908-1912	K19
31	Kniha členských příspěvků	1913-1914	K20
32	Kniha členských příspěvků	1915-1920	K21
33	Kniha členských příspěvků	1920-1925	K22
34	Kniha členských příspěvků	1924-1927	K23
35	Kniha členských příspěvků	1928-1931	K24
36	Kniha členských příspěvků	1926-1931	K25
37	Kniha členských příspěvků	1932-1937	K26
38	Kontrolní deník členských příspěvků	1902	K27
39	Kontrolní deník členských příspěvků	1903	K28
40	Kontrolní deník členských příspěvků	1904	K29
41	Kontrolní deník členských příspěvků	1905	K30
42	Kontrolní deník členských příspěvků	1906	K31
43	Kontrolní deník členských příspěvků	1907	K32
44	Kontrolní deník členských příspěvků	1908	K33
45	Kontrolní deník členských příspěvků	1909	K34
46	Kontrolní deník členských příspěvků	1910	K35
47	Kontrolní deník členských příspěvků	1911	K36
48	Kontrolní deník členských příspěvků	1912	K37
49	Kontrolní deník členských příspěvků	1913	K38
50	Kontrolní deník členských příspěvků	1914	K39
51	Kontrolní deník členských příspěvků	1915	K40
52	Kontrolní deník členských příspěvků	1916	K41
53	Kontrolní deník členských příspěvků	1917	K42
54	Kontrolní deník členských příspěvků	1918	K43
55	Kontrolní deník členských příspěvků	1919	K44
56	Kontrolní deník členských příspěvků	1920	K45
57	Kontrolní deník členských příspěvků	1921	K46
58	Přírůstky spolkové knihovny	1867-1868	K47

b. Účty

59	Účetní doklady	1864-1905	5
	Účetní doklady	1906-1913	6
	Účetní doklady	1914-1921	7
	Účetní doklady	1922-1951	8

Název fondu: Měšťanská beseda Klatovy
Značka fondu:
Časový rozsah: 1862 - 1951
Počet evid. jednotek : 47 knih, 8 kartonů
Rozsah v bm: 1, 46 bm
Počet inv. jednotek 59
Místo uložení: Klatovy, Mayerova 128
Stav ke dni: 6.8. 2002
Archivní fond zinventarizovala: Marie Klokanová
Pomůcku sestavila: Marie Klokanová
Počet stran: 17
Počet exemplářů: 4
Inventář schválil: Mgr. Pavel Havlovič